

Uporaba Dormiajeve košarice v kirurgiji žolčnih vodov*

UDK 616.361-089:615.472

IZVLEČEK. Opisana je Dormia-Piran-neaujeva košarica ter njena uporaba v kirurgiji žolčnih vodov. Posebej so prikazane prednosti omenjenega instrumenta: majhen kaliber zaprtega instrumenta, elastičnost žic košarice razširi vod brez poškodbe, polžasta zgradba košarice pa usmerja kamen proti širšemu lumnju žolčnega voda. Med zapleti pri uporabi instrumenta je omenjena poškodba žolčnih vodov (stripping sluznice). Dodanih je tudi nekaj tehničnih podatkov o instrumentu.

THE USE OF DORMIA BASKET IN BILIARY SURGERY. *The paper describes the Dormia basket and its use in the surgery of bile ducts, emphasizing the following advantages of the instrument: small diameter of the closed instrument, flexibility of the wire-basket allowing atraumatic dilatation of the ducts, and a spiral form of the basket, which facilitates forcing a calculus towards the wider lumen of the bile duct. One of the possible complications connected with the use of the instrument is injury to the bile duct (stripping of the mucosa). The paper closes with additional technical information about the instrument.*

Ker so porasla obolenja žolčnega (biliarnega) trakta do skoraj epidemičnih razsežnosti, so se pomnožili tudi operativni posegi. Poleg holecistolitiaz se vedno pogosteje srečujemo tudi s konkrementi v žolčnem vejevju. Povečuje se tudi število obolenj, pri katerih so potrebni kirurški posegi na papili Vateri.

Možnosti, da bi z inštrumenti odstranili kamne iz žolčnih poti so številne. V ta namen uporabljamo najrazličnejše sonde, dilatatorje, izpiranje, prijemalke in žličke. Uporabljali smo tudi Fogartyjev balonski kateter, s katerim nismo bili zadovoljni. Ne le, da je balonček na katetru na ostrih robovih kamna hitro počil, tudi uspešnost odstranjevanja kamnov je bila slaba. To se je verjetno zgodilo zaradi hitrih prehodov v relativno velike razlike kalibrov (premerov) bolezensko spremenjenih žolčnih vodov, katerim z obsegom balončka ni mogoče slediti. Za nekatere zgoraj naštete inštrumente in ukrepe velja, da so grobi, kar vodi v večjo verjetnost poškodb žolčnih vodov z inštrumenti. Poleg tega pa zahteva uporaba teh inštrumentov heledohotomijo, kar časovno podaljša poseg.

Želimo prikazati inštrument, ki ga načelno že dolgo poznamo, le da so ga novi materiali in tehnologija še izboljšali.

Dormiajeva košarica ali ekstraktor za kamne je bil najprej izdelan za odstranjevanje kamnov v urologiji. Z majhnimi spremembami je isti inštrument priredil dr. Pironneau za kirurgijo žolčnih vodov.

Ta inštrument je sestavljen iz košarice, ki jo sestavljajo štiri spiralne žice (premera 25/100 mm), pritrjene na kovinsko držalo, ki je upogljivo (premera 85/100 mm). Vse skupaj je v plastičnem toku neopleksa. Kaliber instrumenta je 5,5 ch, dolg pa je 30 cm. Vrh instrumenta je izdelan v dveh izvedbah. V prvem

* Strokovni seminar Sekcije operacijskih medicinskih sester, Slovenj Gradec, septembra 1982

primeru končuje s kovinskim zrcem na vrhu košarice, drugič pa s plastičnim filiformnim vodilom. Na koncu inštrumenta je premakljivo kovinsko držalo. Inštrument deluje tako, da s premikom plastičnega toka odpiramo in zapiramo košarico, kar daje inštrumentu naslednje bistvene prednosti:

- majhen kaliber zaprtega inštrumenta (5,5 ch), kar olajša kateterizacijo,
- elastičnost žic košarice razširi vod brez travme,
- polžasta zgradba košarice usmerja kamen proti vrhu, kar poveča verjetnost uspeha.

Zaprto inštrument uvedemo kot kateter mimo kamna, nato povlečemo plastičen tok, s tem se košarica odpre, zatem pa ga izvlečemo in pri tem se kamen ujame v košarico. Verjetnost uspeha povečamo še s sukanjem inštrumenta v vzdolžni smeri. Inštrument lahko uvedemo skozi žolčni mehur ali duktus cystikus, torej na veliko večjo razdaljo kot kateri drugi inštrument. Uvedemo ga lahko tudi skozi papilo Vateri in tako dobro eksploriramo zgornje in spodnje žolčne vode. Elastičnost, kaliber in atravmatičnost inštrumenta omogoča tudi eksploracijo hepatičnih vodov.

Inštrument uporabljamo tudi za posege na papili Vateri. Uvedemo ga skozi duktus cystikus v duodenum. Ko ga otipamo, naredimo minimalno duodenotomijo, tik na papilo. Nato primemo vrh inštrumenta s prijemalko in ga potegnemo nazaj v holedohus ter odpremo košarico. Z obzirnim premikanjem prijemalke uvlečemo košarico v papilo in jo s tem dilatiramo. Med žicama košarice široko delatirane papile lahko naredimo nameravano sfinkterektomijo. Vsi drugi modeli inštrumentov za posege na papili zahtevajo holedohotomijo. Dormiajevo zanko pa uvedemo, kot je povedano, skozi duktus cystikus, seveda pa jo lahko uvedemo tudi skozi duodenotomijo ali holedohotomijo.

Vse navedene prednosti inštrumenta smo praktično potrdili. Prednosti inštrumenta so takšne, da ga označimo kot uspešnega, kar pa nikakor ne pomeni, da so s tem izključeni drugi inštrumenti in ukrepi za odstranjevanje kamnov iz žolčnih vodov. Naša izkušnja kaže, da je uvajanje inštrumenta s filiformnim plastičnim vodilom veliko uspešnejše, čeprav proizvajalec ta tip priporoča za posege na papili Vateri. Pogoj za uspešno uporabo inštrumenta je možnost gibanja kamna, kar pri popolni blokadi žolčnega voda ni mogoče. V takem primeru smo vod najprej bužirali s plastično ali kovinsko sondo, nato pa nadaljevali poseg s košarico. Inštrument je neuspešen tudi pri kamnih, ki so pogreznjeni v sluznico. Če ga nam uspe premakniti iz ležišča, ga lahko izvlečemo s košarico.

Brez dvoma pa uporaba inštrumenta sproži tudi komplikacije. V literaturi so opisane komplikacije pri uroloških operacijah. Z inštrumentom je bil narejen stripping sluznice. Pri kirurgiji žolčnih vodov je ta nevarnost verjetno manjša, ker kamen vlečemo proti večjemu kalibru voda in kamni niso bodičasti, kot jih pogosto vidimo pri uroloških obolenjih. Nevarnosti strippinga sluznice se izognemo tudi s tem, da košarice med izvlečenjem nikoli ne zapiramo ter da jo sučemo v vzdolžni smeri, tako da odvijamo polžasto oblikovane žice. Pri naših bolnikih nismo opazili komplikacij.

Še nekaj tehničnih podatkov:

Inštrument se sterilizira s trioxymetylenom ali v avtoklavu 5 do 10 minut. Ko inštrument hranimo, mora biti košarica vedno odprta, prav tako tudi med steriliziranjem. Trajanje inštrumenta je dolgo.

Sklep

Uporaba Dormia-Piranneaujeve košarice je v kirurgiji žolčnih vodov uspešna, ker je atravmatska in jo uporabimo na večjo razdaljo kot pri drugih inštrumentih. To zmanjša operativno poškodbo in časovno skrajša operacijo. Nikakor pa nima vrednosti izključnega inštrumenta.

Na koncu naj še omenim, da je konstruiran tudi Dormiajev kateter za embolektomijo in trombektomijo, ki ima enake karakteristike kot žolčni, le da je njegova dolžina 95 cm.

Viri: so na voljo pri avtorju.

GESLA SVETOVNIH DNEVOV ZDRAVJA

(nadaljevanje s strani 156)

- 1963 – Lakota – bolezen milijonov
- 1964 – S tuberkulozo ni premirja!
- 1965 – Koze stalno ogrožajo!
- 1966 – Človek v velikem mestu
- 1967 – Varuhi našega zdravja
- 1968 – Zdravje v svetu jutri
- 1969 – Zdravje, delo in produktivnost
- 1970 – Zgodnje odkrivanje raka rešuje življenja!
- 1971 – Normalno življenje tudi diabetiku!
- 1972 – Vaše srce – vaše zdravje!
- 1973 – Zdravje se začne doma!
- 1974 – Pravilna prehrana – boljše zdravje!
- 1975 – Koze pred dokončnim izkoreninjenjem
- 1976 – Varujmo oči – preprečujmo slepoto!
- 1977 – Cepite in zavarujte svojega otroka!
- 1978 – Znižujmo visok krvni pritisk!
- 1979 – Zdravi otroci – bodočnost sveta!
- 1980 – Izberite: ali kajenje – ali zdravje!
- 1981 – Zdravje vsem do leta 2000!
- 1982 – Dodajmo življenje letom!
- 1983 – **Zdravje vsem do leta 2000: odštevanje se je že začelo!**

Zdravstveno varstvo 21 (1982), 1:1–4